

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Філософський факультет
Кафедра української філософії та культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
Філософського факультету
Дмитро НЕЛПА
2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА ТА ЗАРУБІЖНА КУЛЬТУРА

для студентів

галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»
спеціальність 206 «Садово-паркове господарство»
освітній рівень Бакалавр
освітня програма Українська та зарубіжна культура
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Семестр	<u>1</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладач: доцент кафедри української філософії та культури, кандидат філософських наук Бежнар Г.П.

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

КИЇВ – 2022

Розробник: Бежнар Ганна Петрівна, к.ф.н., доцент кафедри української філософії та культури

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри української філософії та культури

 Мирослав РУСИН

Протокол № 4 від «31» травня 2022 року

**Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка**

Протокол від «17» червня 2022 року, №13

Голова науково-методичної комісії Ірина МАСЛІКОВА

«17» 06 2022 року

**Схвалено науково-методичною комісією ННЦ «Інститут біології та
медицини»**

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Протокол від «23» червня 2022 року, №5

Голова науково-методичної комісії Наталія СКРИПНИК

«23» 06 2022 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – забезпечення філософсько-культурологічної складової підготовки висококваліфікованого, конкурентоздатного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця освітнього ступеня «Бакалавр», який здобув теоретичні та практичні знання, вміння та навички, що достатні для виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти повинні мати знання, щодо основних етапів та характеристик історико-культурного процесу які вони отримали в загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступенів;

2. Володіти елементарними навичками наукового дослідження та управління інформацією; критичного ставлення та прогнозування стосовно культурологічних подій та явищ.

3. Анотація навчальної дисципліни: Навчальна програма «Українська та зарубіжна культура» створена на базі наукової школи кафедри української філософії і культури філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка та виконана у межах Комплексної наукової програми Київського національного університету імені Тараса Шевченка «Модернізація суспільного розвитку України в умовах світових процесів глобалізації», науково-дослідницької теми філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка 11БФ041-01 «Філософсько-світоглядні та політологічні аспекти гуманітарного розвитку сучасного суспільства».

В процесі освоєння даного курсу студент отримає базові знання базові знання про передумови формування, генезис, основні етапи розвитку та особливості зарубіжної та української культури; базові знання про основні форми сучасних художньо-естетичних і соціокультурних практик та нові мистецько-культурні явища; базові уявлення про основні етапи розвитку світового та українського мистецтва, сучасні наукові концепції, в межах яких здійснюється їх вивчення, основні мистецькі напрямки та постаті, які визначали їх розвиток; базові уявлення про історію розвитку та функціонування українського та зарубіжного культурного простору, його генезу та сучасний стан; особливості культурних систем та інституцій; ціннісно-сміслові та знаково-комунікативні механізми, що регулюють культурну практику взаємодії людей і спільнот на кожному конкретно-історичному етапі розвитку;

4. Завдання (навчальні цілі):

- Сформувати у здобувача вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» ряд загальних компетентностей, які достатні для виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю;
- Забезпечити викладання навчальної дисципліни засобами сучасних передових методик (у тому числі електронного навчання).
- Якісно організувати самостійну роботу студентів в межах навчальної програми, забезпечити системний взаємозв'язок із навчальними заняттями та самостійною роботою;
- Забезпечити якісне структуроване керівництво самостійною роботою студентів;
- Забезпечити якісний проміжний та підсумковий контроль виконання студентами вимог навчальної програми;
- Забезпечити внутрішній та зовнішній контроль якості виконання навчальної програми.
- Забезпечити повне досягнення студентами програмних компетентностей та очікуваних результатів навчання за дисципліною «Українська та зарубіжна культура»

Згідно вимог Стандарту вищої освіти України (перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (шостий рівень НРК України), галузь знань 20 "Аграрні науки та продовольство", спеціальність 206 "Садово-паркове господарство") дисципліна забезпечує набуття студентом таких **компетентностей**:

інтегральної: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності у галузі вирощування декоративних рослин, проектування, створення та експлуатації об'єктів садово-паркового господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій і методів рослинництва, ландшафтної архітектури, садово-паркового будівництва та екології і характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

загальних:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність цінувати та поважати різноманітність і мультикультурність.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	Поняття культури та його багатозначність. Основні функції культури. Морфологія культури. Основи періодизації культури. Предметне поле та завдання культурологічних досліджень. Основні етапи антропосоціогенезу. Поняття неолітичної революції. Міфологія як історично перша форма світогляду. Проблема виникнення мови. Генезис моральної свідомості та мистецтва.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, залік	5
1.2	Періодизація культури Античності. Загальна характеристика міфології Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Мистецтво Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. Філософія як особлива форма культури Античності. Структура міфологічного простору давніх слов'ян. Специфічні риси слов'янської міфології.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, залік	5

1.3	<p>Періодизація Середньовічної культури. Роль християнства у розвитку Середньовічної культури. Європейське середньовічне мистецтво: основні напрями. Становлення університетської освіти і науки в епоху Середньовіччя. Київська Русь як соціокультурна система. Значення християнства для культури Київської Русі. Феномен двовір'я. Мистецтво Київської Русі: загальна характеристика. Філософська та соціально-політична думка Київської Русі: загальна характеристика.</p>	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, залік	5
1.4	<p>Періодизація та загальна характеристика епохи Відродження. Мистецтво Відродження: основні напрями та представники. Соціально-політична думка епохи Відродження: загальна характеристика.</p>	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, залік	5
1.5	<p>Тенденції та явища українського передвідродження. Реформаційно-гуманістичний напрям в українській культурі. Братський рух та полемічна література в Україні. Світоглядні засади культури Просвітництва. Мистецтво епохи Просвітництва: основні напрями. Наука як сутнісне явище доби Просвітництва. Поняття бароко та його специфічні риси в українській культурі. Архітектура українського бароко. Українська барокова література. Образотворче мистецтво та музична культура</p>	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, залік	5

	України періоду бароко.			
1.6	Феномен європоцентризму. Західноєвропейське мистецтво XIX століття: основні напрями та представники. Науково-технічна революція та криза європейських наук. Періодизація української культури XIX століття. Дворянський період. Народницький період. Модерний період.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, письмова контрольна робота, залік	5
1.7	Поняття модерну. Модерн та модернізм. Період постмодерну. Основні напрями розвитку європейського мистецтва XX століття. Проблема глобалізації. Проблема мультикультуралізму. Проблема культурної універсалізації. Модерн як проект національного культуротворення. Українське мистецтво XX століття як частина світової художньої культури. Сучасні культурологічні проблеми європейської інтеграції України.	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, залік	5
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із культурологічних досліджень	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, залік	5
2.2	проводити міжкультурні дослідження, використовуючи понятійно-категоріальний апарат культурології та новітні методи та підходи для	Семінар, Самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, обґрунтування основних	10

	характеристики соціокультурних процесів, що відбуваються в культурних регіонах світу		тез конспекту першоджерел, презентація самостійного дослідження, залік	
2.3	виявляти досвід поколінь та історичні уроки розвитку етнонації, української природи, мови, держави, культури, людини	Семінар, Самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота, залік	5
2.4	визначати шляхи збереження та відтворення культурних традицій різних культурних регіонів світу та української культури	Семінар, Самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, залік	5
2.5	сприяти аналізу тенденцій, закономірностей, причин та наслідків розвитку й проблем сучасності	Семінари, Самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, дискусії, залік	5
2.6	здатність визначати самобутні риси української культури в інтелектуальній та художній сферах, темах українського фольклору та ціннісно-сміслових і знаково-комунікативних механізмах на шляхах культурної самоідентифікації	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, дискусії, залік	5
	комунікація:			
3.1	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої культурологічної літератури в підготовці до семінарських занять та написання	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження, індивідуальна	5

	самостійних робіт;		творча робота	
3.2	презентувати результати проведених культурологічних досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, індивідуальна творча робота, презентація самостійного дослідження	5
3.3	вести полеміку стосовно питань ділової культури в умовах глобалізації та міжкультурного діалогу на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом культурології.	Семінари	Усна доповідь, дискусії, індивідуальна творча робота	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу із культурологічних досліджень, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
4.2	вирішувати комплексні завдання, пов'язанні із верифікацією результатів існуючих оприлюднених культурологічних досліджень.	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
4.3	брати участь у роботі фахових аналітичних груп, вирішувати в межах свого фаху задачі різного рівня складності.	Семінари, самостійна робота	Усна доповідь, дискусії, презентація самостійного дослідження	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	Результати навчання																			
	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	4.1	4.2	4.3	
Програмні результати навчання																				
ПРО1. Аналізувати основні етапи та закономірності історичного розвитку для формування громадянської позиції, національної гідності та патріотизму.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПРО3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
ПР13. Результативно працювати у колективі.	+	+	+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+	+		+	+	

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання студентів (форми контролю):

- семестрове оцінювання:

Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах: – РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 3.3, 4.1, 4.2, 4.3 – 30 балів/ 20 балів

Письмова контрольна робота – РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 1.7 – 30 балів/ 20 балів

Індивідуальна творча робота – РН 3.1, 3.2, 3.3 – 20 балів/ 10 балів

Презентація самостійного дослідження – РН 1.5, 1.7, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 4.3 – 20 балів/ 10 балів

- підсумкове оцінювання: у формі заліку

Підсумкова оцінка з освітнього компонента, підсумковою формою контролю за яким встановлено залік, визначається як сума оцінок (балів) за всіма успішно оціненими результатами навчання. Оцінки нижче мінімального порогового рівня до підсумкової оцінки не додаються. Обов'язковим для отримання позитивної підсумкової оцінки (60 балів і вище та «зараховано») є успішне виконання всіх форм оцінювання (по кожній не менше 50% від максимально можливої кількості балів). Перескладання семестрового контролю з метою покращення позитивної оцінки не допускається.

7.2. Організація оцінювання:

Усні доповіді, презентація самостійного дослідження оцінюються впродовж семестру. Оцінювання самостійної роботи у формі індивідуальної творчої роботи проводиться на семінарських заняттях. У разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Письмова контрольна робота проводиться по закінченню розгляду тем 1-5 на лекції.

7.3. Шкала відповідності оцінок:

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостій на робота
1	<p>Тема 1. Вступ до курсу. Культура як об'єкт міждисциплінарного дослідження</p> <p>Самостійна робота: Духовна та матеріальна культура. Артефакти. Міф та релігія як перші форми духовної культури людства. Особливості міфологічного світогляду. Характерні риси релігії</p>	2		2
2	<p>Тема 2. Первісна культура людства</p> <p>Самостійна робота: Проблема виникнення мови. Найдавніші пам'ятки палеолітичного живопису. Феномен Трипільської культури</p>		2	2
3	<p>Тема 3. Культура Месопотамії.</p> <p>Самостійна робота: «Епос про Гільгамеша». Наукові знання давнього Межиріччя. Правова думка Месопотамії. Закони Хамураппі. Лікарське мистецтво.</p>		2	2
4	<p>Тема 4. Особливості розвитку культури стародавнього Єгипту.</p> <p>Самостійна робота: Скульптура Стародавнього Єгипту. Тема вмираючого й воскресаючого Бога у Стародавньому Єгипті та інших релігіях. Доба Рамзеса II. Абу-Сімбел. «Суд Осіріса».</p>		2	2

5	<p>Тема 5 . Античність як тип культури</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Діяльність Перікла. Філософія як особлива форма культури Античності. Звичаї та поховальні обряди етрусків. Римський театр. Скульптура та живопис етрусків. «Закони XII таблиць» та сучасна юриспруденція</p>		4	2
6	<p>Тема 6. Міфологічний простір давніх слов'ян</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Кочові племена та їхня роль у формуванні української культури. Кіммерійці. Скіфська доба на території України. Сармати в давній українській культурі. Античні колонії Північного Причорномор'я. Зарубинецька та Черняхівська культури.</p>	2		2
7	<p>Тема 7. Культура європейського Середньовіччя</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Європейська середньовічна архітектура: основні напрями й пам'ятки. Середньовічна Європа – побут і традиції. Особливості стилю готики в архітектурі й скульптурі Західної Європи.</p>		2	4
8	<p>Тема 8. Культура Візантійської Імперії</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Державний устрій Візантійської Імперії та особливості візантійської естетики. Державний устрій Візантійської Імперії та особливості візантійської естетики.</p>		2	2

	Взаємовідношення „Церква - держава” у Візантії та його вплив на духовно-культурне середовище в країні. Література Візантії. Особливості культури Східних провінцій Візантійської імперії.			
9	<p>Тема 9. Культура Київської Русі</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Просвітительська діяльність Кирила та Мефодія. Поширення книжкової культури. Освіта. Перекладна та оригінальна література. Билинний епос. Літописання. Філософсько-богословська публіцистика. Агіографічна література.</p>	2		2
10	<p>Тема 10. Культура епохи Відродження</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Секуляризація культури за часи Перевідродження та Відродження. Твір Данте «Божественна комедія». Архітектура епохи Відродження: основні напрями, пам'ятки, представники. Нове розуміння природи й світу і світогляді Ренесансних мислителів.</p>		4	2
11	<p>Тема 11. Українська культура ранньомодерної доби</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Діяльність ордену єзуїтів на українських етнічних землях. Острозький культурно-освітній центр та його значення в духовному житті України. Культурно-просвітницька діяльність братських шкіл. Перші кириличні друкарні та розвиток книгодрукування.</p>	2		3

12	<p>Тема 12. Культура європейського Просвітництва</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Сутність культури Просвітництва (за працею І.Канта «Відповідь на питання: Що таке Просвітництво?»).</p> <p>Києво-Могилянська академія як центр освіти і науки України XVII – XVIII ст.: історія виникнення, видатні вчені та випускники</p>		2	2
13	<p>Тема 13. Феномен бароко в українській культурі</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Петро Могила та його внесок у розвиток української культури. Діяльність Києво-Могилянської Академії. Становлення філософської науки. Особливості барокової літератури. Козацькі літописи.</p>	2		4
14	<p>Тема 14. Західноєвропейська культура XIX століття.</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Феномен європоцентризму. Натуралізм та імпресіонізм як напрями розвитку європейського мистецтва XIX століття. Науково-технічна революція та криза європейських наук.</p>		2	2
15	<p>Тема 15. Українська культура XIX століття</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Університетські центри та їх значення для розвитку української культури. Харківський університет як осередок романтизму в Україні. Етнографія та</p>	2		2

	МОВОВИЗНАВСТВО.			
16	<p>Тема 16. Основні напрями модернізму</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Науково-технічна революція та її вплив на культуру ХХ ст. «Авангард» в українському живописі. Новітня київська архітектура (О.Бекетов, В.Городецький). Європейський літературний модернізм в українському письменстві</p>		2	4
17	<p>Тема 17. Основні напрями розвитку української культури ХХ – початку ХХІ століть.</p> <p>Самостійна робота:</p> <p>Розвиток українського кіномистецтва ХХ століття: основні напрями та представники. Розвиток театрального мистецтва України ХХ століття: основні напрями та представники. Музична культура України ХХ століття: основні напрями та представники.</p>		2	4
	Самостійна індивідуальна робота			6
	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	14	26	49

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекцій – 14 год.

Семінари – 26 год.

Консультації – 1 год.

Самостійна робота - 49 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Історія української культури / За загал. ред. І.Крип'якевича. - К.: Либідь, 2002. - 656 с.
2. Історія світової культури: Навч. посіб. / Керівник авт. колективу Л.Т.Левчук. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 400 с.
3. Історія української філософії: Підручник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник, С. В. Бондар та ін. - К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. - 591 с.
4. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Курс лекцій. - Київ: ЦУЛ, 2010. - 584 с.
5. Культурологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авторів; за ред. А.Є.Конверського. Харків: Фоліо, 2013. – 863 с.
6. Культурологія: українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / [М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. М. Семашко та ін.]; за ред. М. М. Заковича. – 4-те вид., випр. і допов. – Київ: Знання, 2009. – 589 с.
7. Попович М.В. Нарис історії культури України. - К.: «АртЕк», 1998. - 728с.
8. Сучасна культурологія: навчальний посібник / К. В. Кислюк [и др.]; заг. ред. К. В. Кислюк. - Київ: Кондор, 2016. - 342 с.
9. Українська культура в європейському контексті / Ю.П.Богущий, В.П.Андрущенко, Ж.О.Безвершук, Л.М.Новохатько. - К.: Знання, 2007. - 679 с.
10. Огородник І.В., Русин М.Ю. Українська філософія в іменах: Навч. посібник. -К.: Либідь, 1997. - 328с.

Додаткова

1. Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави. - Львів, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. - 1999. - 131 с.
2. Асеєв Ю. С. Джерела: Мистецтво Київської Русі. - К.: Мистецтво, 1980. - 214 с.
3. Багалій Д. Український мандрівний філософ Григорій Сковорода. - К.: Орій, 1992. - 472с.
4. Бурдо Н.Б., Відейко М.Ю. Культура: спогади про золотий вік. - Х.: Фоліо, 2007. - 415с.
5. Гончаренко І. Наш національний характер // Хроніка 2000. Український культурологічний альманах. - 2000. - № 37-38. - С. 66-76.
6. Грабович Г. Шевченко як міфотворець: семантика символів у творчості поета. - К.: Радянський письменник, 1991. - 212 с.
7. Дзюба І. М. Інтернаціоналізм чи русифікація? [Електронний Ресурс]. - Режим доступу: <http://litopys.org.ua/idzuba/dz.htm>
8. Історія української культури: Зб. матеріалів і документів / Упоряд. Б.І.

- Білик та ін. - К.: Вища шк., 2000. - 607с.
9. Кондратюк К. К. Нариси історії українського національно-визвольного руху ХІХ ст. - Тернопіль, 1993. - 98 с.
  10. Кононенко О. Українська міфологія та культурна спадщина: міф. уявлення, вірування, обряди, легенди та їхні відлуння у фольклорі і пізніших звичаях українців, братів-слов'ян та ін. народів. - Х.: Фоліо, 2011. - 728с.
  11. Костомаров М. Книги буття українського народу. Дві руські народності // Історія філософії України. Хрестоматія: Навч. пос. / Упорядники М.Ф.Тарасенко, М.Ю.Русин, А.К.Бичко. - К.:Либідь, 1993. - С. 315-321.
  12. Кралюк П. М. Острозька Біблія в контексті української та європейських культур. - Острог: Нац. ун-т «Острозька акад.», 2006. - 123с.
  13. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. - Ч.1. - Львів: Світ, 2003. - 256 с.; Ч.2. - 268 с.; Ч. 3. - 286 с.
  14. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика ХХ століття: Навч.посібник для вузів. - Київ: Либідь, 1997. - 222с.
  15. Матковська О. Львівське братство. Культура і традиції. Кінець ХУІ - перша пол. ХУІІ ст. - Львів: Каменярі, 1996. - 71 с.
  16. Митрополит Іларіон (Огієнко І.). Візантійська культура й Україна // Хроніка 2000. - 2000. - № 37-38. - С.117- 128.
  17. Митрополит Київський Іларіон. Слово про Закон і Благодать // Хроніка 2000. - 2000. - № 37-38. - С.147- 157.
  18. Нечуй - Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. - К.: Обереги. - 87 с.
  19. Пелешенко Ю. Місце літератури «ожидовілих» в дискурсі української духовної культури пізнього Середньовіччя // Слово і час. - 2004. - № 8. - С. 39-47.
  20. Петров В.П. Діячі української культури (1920- 1940 рр.) Жертви більшовицького терору. - К.: Воскресіння, 1992. - 80с.
  21. Попович М. Національна культура і культура нації. - К.: Знання, 1991. - 63с.
  22. Семчишин М. Тисяча років української культури: історичний огляд культурного процесу. - К.: АТ «Друга рука», МП «Фенікс», 1993. - 550с.
  23. Сковорода Г. Повна академічна збірка творів / За редакцією Л.Ушкалова. - Х.: Майдан, 2010. - 1400с.
  24. Українська культура: Лекції / За ред. Дмитра Антоновича. - К.: Либідь, 1993. - 592 с.
  25. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. - К.: Факт; Наш час, 2006. - 283 с.
  26. Хижняк З.І., Маньківський В.К. Історія Києво-Могилянської академії. - К.: Вид. дім «КМАкадемія», 2008. - 184с.
  27. Чижевський Д. Значення Харківського університету в українському духовному житті // Чижевський Д. Філософські твори: у 4-х тт. - Т.2. - С.126-129.

28. Чижевський Д.І. Культурно-історичні епохи // Хроніка-2000. - № 35-36. - 2000. - С.417-429.
29. Шістдесятництво як явище, його витoki й наслідки // Слово і час. - 1997. - №8. - С. 40-55.
30. Юрчук В. І. Культурне життя в Україні у повоєнні роки: світло і тіні. - К.: Асоціація «Україно», 1995. - 80 с.
31. Ятченко В.Ф. Український шаманізм: монографія. - К.: Міленіум, 2011. - 216с.

Інтернет джерела:

<https://khanacademy.org>

<http://artukraine.com.ua/archive/>

<https://uamodna.com>

<https://www.amuse-a-muse.com/uk/>